

שיעורים בספר הזוהר

על התורה והמועדים

פרשת חיי שרה

ויהיו חיי שרה

מאת הרב יצחק לאווי

גליון י' – פרשת חיי שרה תשפ"א

השיעור הוקדש על ידי ידידינו הרב הג"ר **משה**
אליעזר ליבערמאן שליט"א

לרגל הולדת הבת

יה"ר שיזכה לגדלה לתורה ולחופה וליראת
שמים מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים,
ולהרשמה לקבלת עדכונים שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

תוכן

- פרשת חיי שרה 5
- זוהר חיי שרה סימן א: ויהיו חיי שרה חיי השכינה 5
- פרק א – דין הנשמה על ידי המלכות 5
- הים היא השכינה שזעפה על יונה 5
- נשמתו של יונה פרחת ונידון וחזר לחיים 5
- בכל לילה יוצאת נשמתו של אדם ונידונת 6
- אין דנים אדם על רע העתיד אלא על טוב העתיד 6
- אחרי שנעשה הדין נחה השכינה מזעפה 6
- הקב"ה נח בדין הרשעים כאשר נתמלאה סאתם 6
- פרק ב – שרה תיקנה חטא חוה 7
- שרה האשה היחידה שמיתתה כתוב בתורה 7
- קושיית רבי חייא: מצינו מיתת עוד נשים בתורה 7
- תשובת רבי יוסי: שרה היחידה שנמנה מנין שנותיה ושנכתב לה
פרשה מיוחדת 7
- הכל תלוי בארץ שהוא השכינה 7
- המלך קוב"ה מתחבר לשדה כשהוא נעבד 7
- כאשר אדם נעבד לאשתו ולא לאחר השכינה עמו 8
- לפעמים המלכות נעבדת לאשה זרה 8
- שעיר דראש חדש לכפר על פגם המלכות 8
- בשדה הזרה נאנסת המלכות 8
- הנחש הטיל זוהמא בחוה 8
- שרה עלתה מתוך מצרים נקיה 9
- נח פגם בארץ 9
- על ידי שלא נדבקה בנחש זכתה שרה לחיים עליונים 9
- פרק ג - סוד מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים 9
- מדרגת מאה ועשרים מאוחתדים 9

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | חיי שרה תשפ"א | 4

10..... מדרגת שבע נפרשים לדין ורחמים

10 ויהיו בגימטריא ל"ז שנה מלידת יצחק ועד העקידה ומיתת שרה

11..... שיעור על זוהר חיי שרה: חיות המתגלה בשקט

11..... הערה על סדר הדברים

12..... ייחוד סיפור מיתת שרה

14..... חיים שהם וחיים שאינם

15 הבחנת החיים במקום שאין בו פעלתנות מכסה על העדר החיים

16..... הטוב העתידי המחזיר את הנשמה

פרשת חיי שרה

זוהר חיי שרה סימן א: ויהיו חיי שרה חיי השכינה

זוהר חיי שרה חלק א דף קכא, א – קכג, א

פרק א – דין הנשמה על ידי המלכות

הים היא השכינה שזעפה על יונה

[א] ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים.

ר' יוסי פתח: (יונה א, טו) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפון. הכא אית לאסתכלא, מאי טעמא ארעישת ימא עליה דיונה ולא ארעישת עליה ארעא? כיון דהוה אזיל בגין דלא תשרי עליה שכנתא, ימא אמאי אחיד ביה כד הוה אזיל?

אלא ודאי מלה באתריה הוה. תנן (רבי מאיר בספרי במדבר קט"ו, סוטה יז, א, מנחות מג, ב) ים דמיא לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, ובגין כך ימא אחיד ביה ונטיל ליה. מקמי ימא ערק, ימא שדא ביה ידא בדוכתה.

נשמתו של יונה פרחת ונידון וחזר לחיים

[ב] וישאו את יונה ויטילוהו אל הים. אוליפנא (פרקי דרבי אליעזר פרק י') דהוון נטילי ליה וטבעי ליה עד ירכוי בימא, הוה שכיך, זקפין ליה אתרעיש. כל מה דטבעי ליה הכי אשתכיך עד דאיהו אמר שאוני והטילוני אל הים, מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים.

כיון דאתרמי בים פרחת מניה נשמתיה וסלקת עד כורסי יקרא דמלכא ואתדנת קמיה ואהדרו ליה נשמתיה ועאל בפומא דההוא נונא ומית נונא, לבתר אתקיים ההוא נונא ואוקמוה (זוהר בשלח חלק ב מח, א).

בכל לילה יוצאת נשמתו של אדם ונידונת

[ג] תא חזי: בשעתא דבר נש סליק בערסיה כל ליליא ולייליא נשמתיה נפקת מניה ואתדנת קמי בי דינא דמלכא. אי זכאה לאתקיימא אהדרו ליה להאי עלמא.

אין דנים אדם על רע העתיד אלא על טוב העתיד

[ד] ודינא הוא בתרין גוונין. לא דיינין ליה לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד דכתיב (בראשית כא, יז) כי שמע אלהים את קול הנער באשר הוא שם. (וכן אמר ר' יצחק בראש השנה טז, ב ומובא ברש"י שם)

ולא תימא דדיינין ליה על טבין דעבד לחוד, לאו הכי, אלא על טבין דאיהו זמין למעבד ובגינייהו אשתזיב, אע"ג דאיהו השתא חייבא.

בגין דקב"ה עביד טיבו עם כל בריין וכל ארחוי דקב"ה לאוטבא לכלא ולא דאין לב"נ על בישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קב"ה.

אחרי שנעשה הדין נחה השכינה מזעפה

[ה] תא חזי: כיון דאטילו ליה ליונה לימא מה כתיב, ויעמוד הים מזעפון. מאי ויעמוד? דקאים בקיומיה כדקא יאות. עמידה איהו כד רוגזא שכיך. בשעתא דדינא שריא בעלמא ההוא בי דינא איהו כאתתא דמתעברא וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיך רוגזא.

הכי נמי כד דינא שריא בעלמא לא שכיך ולא נח עד דאתעביד דינא, כדין הוא נייחא וקיימת למיקם בדוכתא שלים, למיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב (משלי יא, ז) ובאבוד רשעים רנה.

הקב"ה נח בדין הרשעים כאשר נתמלאה סאתם

[ו] והא אוקימנא (זוהר נח חלק א סא, ב) באבוד רשעים רנה, והכתיב (יחזקאל י"ח, כ"ג) החפוף אחפוף במות רשע, והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעייא? אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים. (ובמגילה י, ב וסנהדרין לט, ב הקשה ר' אבא בר חנינא קושיא זו ותירץ באופן אחר עיי"ש).

פרק ב – שרה תיקנה חטא חוה

שרה האשה היחידה שמיתתה כתוב בתורה

א] ויהיו חיי שרה. מאי שנא הכא שרה דכתיב מיתתה באורייתא מכל נשי דעלמא דלא כתיב הכי מיתתהון באורייתא?

קושיית רבי חייא: מצינו מיתת עוד נשים בתורה

ב] אמר רבי חייא: ולא? והא כתיב (בראשית ל"ה, יט) ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה, וכתיב (במדבר כ, א) ותמת שם מרים ותקבר שם, וכתיב (בראשית ל"ה, ח) ותמת דבורה מינקת רבקה, וכתיב (בראשית ל"ה, יב) ותמת בת שוע אשת יהודה.

תשובת רבי יוסי: שרה היחידה שנמנה מנין שנותיה ושנכתב לה פרשה

מיוחדת

ג] אמר רבי יוסי: בכלהו לא כתיב כמה דכתיב בשרה דאתמר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה, דהא בכלהו לא אתמנון יומין ושנין כמו לשרה, בכלהו לא כתיב פרשתא חדא בלחודהא כמו לשרה.

אלא רזא איהו, בגין ההוא דרגא דכל יומין ושנין דבר נש ביה תליין.

הכל תלוי בארץ שהוא השכינה

ד] פתח ואמר: (קהלת ה', ח) ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד. ויתרון ארץ בכל היא - ודאי, דהא מתמן נפקין רוחין ונשמתין ותועלתא לעלמא.

המלך קוב"ה מתחבר לשדה כשהוא נעבד

ה] מלך לשדה נעבד - מאן מלך? דא קב"ה. לשדה נעבד - כד איהו אתתקן כדקא יאות. מלך - דא מלך עלאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד. מאן שדה? דא שדה אשר ברכו יי' דכתיב (בראשית כ"ז, כ"ז) כריח שדה אשר ברכו יי', דכד איהו נעבד ואתתקן בכל מה דאצטריך ליה כדקא יאות, כדין מלך עלאה אתחבר עמיה.

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | חיי שרה תשפ"א | 8

כאשר אדם נעבד לאשתו ולא לאחר השכינה עמו

[ו] רבי אלעזר אמר: מלך לשדה נעבד - כמה גווני רזין עלאין הכא. מלך - דא שכינתא דלא שריא בביתא לאתתקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדווג בה לאולדא ולמעבד איבין, וכדין איהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כך לשדה נעבד - ולא לאחרא.

לפעמים המלכות נעבדת לאשה זרה

[ז] דבר אחר: מלך - דא אשה יראת יי, כמא דכתיב (משלי ל"א, ל"א) אשה יראת יי היא תתהלל.

לשדה נעבד - דא אשה זרה, כמה דאת אמר (משלי ז, ה) לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין דכתי' כריח שדה אשר ברכו יי, ואית שדה דכל חריבו ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין.

והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה, כדין כתיב (משלי ל, כא) תחת שלש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה. והאי מלך אתכסיא נהוריה ואתחשך עד דאתדכי ואתחבר לעילא.

שעיר דראש חדש לכפר על פגם המלכות

[ח] ובגין כך שעיר דראש חודש, בגין דאתפרש ההוא שדה ולא שריין ביה ברכאן מהאי מלך.

בשדה הזרה נאנסת המלכות

[ט] וכד איהו נעבד לשדה כדין כתיב (דברים כב, כ) כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה וגו'. כי בשדה - כמה דאתמר.

הנחש הטיל זוהמא בחוה

[י] תא חווי: אתת חוה לעלמא, אתדבקת בהאי חוויא ואטיל בה זוהמא וגרמא מותא לעלמא.

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | חיי שרה תשפ"א | 9

שרה עלתה מתוך מצרים נקיה

יא] אתת שרה ונחתת וסלקת ולא אתדבקת ביה כמה דאת דאת אמר (בראשית י"ג, א) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו.

נח פגם בארץ

יב] אתא נח לעלמא, מה כתיב, (בראשית ט, כא) וישת מן היין וישכר ויתגל.

על ידי שלא נדבקה בנחש זכתה שרה לחיים עליונים

יג] ובגין דאברהם ושרה לא אתאחדו בהאי אתר ולא אתדבקו ביה, בגין כך שרה זכתה לחיין עלאין לה ולבעלה ולבנהא בתראה, הדא הוא דכתיב (ישעיה נ"א, א) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם.

ועל דא ויהיו חיי שרה, דזכתה בהו בכלא, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי, ויהיו חיי חוה, וכן בכלא. דא אתדבקת בחיין ועל דא דילה הוו חיין.

ויהיו חיי שרה - אינון חיין כלהו לעילא, מאה שנה - לעילא ועשרים שנה - לעילא. ושבע שנים - לעילא. כלא הוה כדקא יאות.

פרק ג - סוד מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים

מדרגת מאה ועשרים מאוחדים

א] אמר רבי שמעון: תא חזי רזא דמלה: מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה ובאינון שבע דאמר שנים, דכתיב מאה שנה ועשרים שנה ולבתר שבע שנים?

אלא מאה שנה - כללא דכלא דאתכליל כלא במאה ברזא דמאה ברכאן דכל יומא, וכן עשרים שנה, ובגין כך כתיב שנה - רזא דיהודא דלא אתפרש לעלמין.

מדרגת שבע נפרשים לדין ורחמים

ב] **שבע שנים** - אלין אתפרשן ונפקאן מכללא סתימאה דלעילא, ואע"ג דכלא יחודא חדא, אבל אתפרשן בדינא וברחמי בכמה סטרין ואורחין, מה דלא הוי הכי לעילא.

ובגין כך באלין **שבע שנים** כתיב בהו **שנים** ולא **שנה**.

וכלהו אקרונ חיים, ויהיו **חיי שרה**, דהוו ממש ואתבריא ואתקיימו לעילא.

ויהיו בגימטריא ל"ז שנה מלידת יצחק ועד העקידה ומיתת שרה

ג] אמר ר' חייא: הא אוקמוה (בראשית רבה נח, ה, ומובא ברש"י) דכד אתעקד יצחק בר תלתין ושבע שנים הוה, וכיון דאתעקד יצחק מיתת שרה דכתיב **ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה**. מאין בא? מהר המוריה למעקד ליה ליצחק.

ואינן תלתין ושבע שנים מיומא דאתיליד יצחק עד שעתא דאתעקד אינן הוו **חיי שרה** ודאי, כחושבן ויהיו בגימטריא, תלתין ושבע שנים הוו כמה דאית מדאתיליד יצחק עד דאתעקד.

מקורות ומפרשים

יונה כמשל לנשמה וגוף : זוהר חלק ב פרשת ויקהל קצט, א – קצט, ב.

אור יקר חיי שרה סימן א

תפארת החנוכי פרשת חיי שרה

שיעור על זוהר חיי שרה: חיות המתגלה בשקט

ערב שבת חיי שרה תש"פ

הערה על סדר הדברים

[א] דברי הזוהר מלבד היותם מפרשים את התורה לפי דרכי הסתרים העליונים הרי הם בעצמם מדרש ארוג בצורה נפלאה ככל דרכי המדרש, שנמשך כמליצת השיר מענין לענין סובב הולך אל הנקודה המרכזית. דרך הזוהר כסדר המדרש להקדים פתיחה להביא דבריו ממרחק לצייר דרך כניסה אל פרשה הנוכחית. ושוב לחזור אל פירוש הפרשה. ולרוב מביא פסוק ומפרשו ואז אומר תא חזי להורות שנתברר הענין כשמלה. ורוב הפעמים אינו מתחיל בסדר הרגיל בדרושים אחרונים להקדים את הצריך ביאור בפרשה הנוכחית אלא מתחיל מן התשובה ומגיע אל השאלה בסוף באמרו הדא הוא דכתיב. כי אחר שהראה את ציור הפרשה הרי היא מתבהרת כשמלה ואינה צריכה עוד להבהרת הקושיא והתירוץ. ואנחנו נלך לרוב בדרך המפרשים להקדים את הקשה בפרשה זו בכדי להבין את מה בא הזוהר לבאר בפתיחותיו.

[ב] ולפעמים חוזר ומביא עוד פתיחה אחרת לבאר הדברים יותר. ושוב חוזר לדייק עוד בפרשה. ומי שילמד את המאמר ככולל את עצמו ולא ימשיך לכל המשך הדברים לא ידע את שלימות ביאור הדברים. בפרשה זו נראה לנו כי כל המשך הדברים הולך סובב לבאר את ענין חיי שרה במידת המלכות, אך לא הבאנו בינתיים אלא לפי חלוקת הרמ"ק בסימן א' ובו נרחיב לפי המבואר בסימן ב'.

[ג] ולפי שקישורי העניינים בזוהר תלויים לפי מדרש הסוד שהוא הסברא העומד ביסוד רוב דרושיו נלאו מפרשיו פעמים רבות לעמוד על קשרי העניינים ונדמה להם לפעמים שפירשו פסוקים שאינם מענין הפרשה כלל. אך בהשקפה טובה ניתן לראות איך מתבהר הענין המרכזי כל פעם על ידי הבאת ציורים חדשים ומדרשים חדשים.

ד] דרך הזוהר להיות כתוב בסדר ההשגה ולפיכך מקדים פעמים הרבה לפרש את השייך למעמד שהיו בו בעת שחיברו את פירושו. ולפי דרכם להיותם קמים בחצות לילה ללמוד סתרי תורה כך הרבה פרשיות מתחילות בשבח העמידה בחצות ולימוד התורה בלילה וסובבים כל סדר השינה והקימה, ומזה הם נכנסים גם להבין את הפרשה הנוכחית. וכן פותחים פעמים רבות בשבח התורה ולומדיה ועסק המצוות כולם. בפרשה זו ניתן לראות את רבי יוסי פותח במה ששייך לסדר דין הנשמה בעלותה למעלה בשינתה, וזה גם מתוך סיבה זו והסביר מתוך זה את הפרשה כאשר נבאר.

ה] לזוהר חלקים רבים ובמיוחד בפרשיות אלה של בראשית נדפסו על הזוהר שלשה וארבעה מהדורות של פירושים גוף הזוהר ומדרש הנעלם וסתרי תורה וברייתות. ולרוב כולם קשורים להתבוננות באותם פסוקים כל אחד לפי נקודת חידושו והסתכלותו. ואנחנו לא נעמוד כעת אלא על עיקר גוף הזוהר שהוא מדרש הפרשיות.

ייחוד סיפור מיתת שרה

א] ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון ויבוא אברהם לספד לשרה ולבכתה. פרשה זו עיקרה נכתבה להודיע קניינו הראשון של אברהם אבינו בארץ ישראל וציון מקום קברות אבות שנולד מתוך כך [כאשר נתבאר בחלק הפשט]. הקדים לזה הכתוב שני פסוקים אלה שהם בולטים במידת הייחודיות שלהם, ואשר מהם יוצאים חידוש גוף הפרשה שהוא הקנין שקנה אברהם אבינו בארץ ישראל מאת בני חת. ובכמה אופנים יש לצייר בליטות יחוד פרשה זו בכדי שנטה אוזן לשמוע את שהיא רוצה לספר לנו. ובמיוחד כאשר נקבעה על ידי המנהג לתחילת הפרשה ובכך הודגש שנעיין בה יפה, הרי שיש כאן התחלה שיש לעמוד עליה.

ב] א – סיפורי מוות נדירים יחסית בתורה. רוב התורה הם סיפורי אנשים חיים. אנשים בשיא החיות שלהם פעילים ועושים. גם במקרים שהתורה מספרת את סיפורי המוות של גיבוריה, כמו סצנת מיתת יעקב בסוף בראשית, או מיתת משה

בסוף התורה. אין אלה סיפורים על האדם המת אלא על האדם החי. כיצד התנהג בימיו האחרונים וכיצד מסר את חיותו לבניו וזרעו אחריו. התורה היא תורת חיים ועסקה בסיפורים חיים מאד תמיד. הסיפור הנוכחי הוא אולי הסיפור היחיד, ואולי אפשר לצרף סיפור קבורת יעקב וסיפור קבורת משה שהאריכה בהם התורה קצת, אבל כאן בוודאי היא הפעם הראשונה, שיש סיפור שלם שמסתובב סביב אדם מת. שרה מתה וסיפור קבורתה תופס פרשה שלימה בתורה. בוודאי יש לזה טעם כי הוצרך לספר קניית מקום קבורתה אבל גם את זה היה אפשר שיקרה מצייה. מודגש כאן משהו שהסיפור כולו הוא סיפורו של מת.

ג] ב – הסגנון הזה לסיים את סיפורו של פלוני בסיכום שנות חייו סגנון רווח הוא בתורה, סגנון רווח הוא מאד בתורה. כך סופר על כל הדורות מאדם ועד אברהם וכך על האבות ושאר גיבורי התורה. בוודאי יש בכך תועלת לסדר הדורות וגם כסיפור הכי כללי ומדויק שאפשר לספר על אדם. נולד לאביו ששמו כך וכך וחי שנים כך וכך וימות אחר שחי כך וכך שנים. זהו הצורה הקצרה והכוללת ביותר שאפשר לספר את סדר הדורות. אך ההופעה הנוכחית של הסגנון הזה בולט על כל ההופעות אחרות בכמה פנים.

ד] ג – בכל המקומות שהתורה מונה את שנות האדם כתיב "ויהיו ימי אדם", "ויהי ימי יעקב". בפעם הזאת לא כתוב "ויהי ימי" אלא "ויהיו חיי". הודגשה שרה בחיים יותר משאר בני אדם שנמנו שנותיהם בתורה, תוספת חיות יש פה, לשרה היו חיים אשר החיים האלה כללו מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. ולא היו לה ימים ושנים בלבד. מה החיים האלה שהודגשה בהם.

ה] ד – אם סיפורי מיתת אנשים נדירים בתורה, עוד יותר נדירים בה סיפורי מיתת נשים. אמנם רוב גיבורי התורה גברים הם. מכל מקום הרי גם אותם הנשים המפורסמות שבה כמעט שלא סופר על מיתתם. לא שמענו על מיתת חוה או נשותיהם של שאר רשימות עשרות הדורות. לא שמענו על מיתת האמהות חוץ מרחל. כאילו נשים לא מתות כמעט בתורה. בכל התורה כולה נרשמו חמש מיתות של נשים ואת כולם מנה רבי חייא כאן כאשר טען על רבי יוסי שאמר שלא נזכרו מיתות נשים בתורה: רחל, דבורה מינקת רבקה, מרים, בת שוע אשת יהודה.

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | חיי שרה תשפ"א | 14

ושרה. ובוודאי צריך תלמוד על כל אחד מהם לשם מה נכתב, אך ראשונה שבהם שרה. כן מקום קבורת אשה לא נזכר בתורה כמעט אלא על שרה רחל דבורה ומרים. ומקום קבורת שרה החשובה שבהם שבמקום קבורתה נקבע מקום קבורת כל האבות ודבר זה צריך תלמוד.

[ו] ולא עוד, אלא שמכל הנשים שנזכרו בתורה לא מנתה באחד מהם מספר ימיה ושנותיה חוץ משרה. בכך נבדלה שרה ממש מכל סיפורי הנשים שבתורה שנאמר לגביה מספר שנות חייה. וזו אמירה של חשיבות וודאי אך עוד צריך להתבונן מה התייחודה בו. וכל הייחוד הזה שמנינו על כל פרטיו מצטרף להזמנה גדולה לפתוח פתח גדול לראות מה הם חיי שרה הגדולים והחשובים האלה.

חיים שהם וחיים שאינם

[ז] כל בני האדם חיים. אבל לא כל החיים 'הם' חיים. הרבה דברים קורים וקרו ויקרו בעולם ולא כולם מגיעים לכדי מדרגת מציאות והוויה. יש הבחנה במדריגות בני אדם במה שעשו ופעלו, שזה פעל יותר וזה פעל פחות. זה עשה יותר וזה עשה פחות. אבל מי שיזכה יבחין בין בני אדם כמה החיים שלהם היו. פעמים אתה פוגש בן אדם ואינך יכול לספר עליו שהוא עשה או פעל משהו מיוחד. אינך יכול להגיד אלא שהוא הווה יותר משאר בני אדם. יש לו יותר חיים. הוא חי וכל השאר לא נחשבים כלפיו קיימים בכלל. ויהיו חיי שרה.

[ח] משחטא אדם נגזרה מיתה על העולם. אין פירושו של דבר דווקא שימותו כולם. אלא שכל ההוויה שלהם מתה. בני אדם לא נחשבים. מספרים עליהם. הולכים ושבים נולדים ומתים וכלום לא קרה כלום לא חשוב לציין אותו במקרא. עשרות דורות חיו ומתו והולידו ואכלו ושתו ועבדו ואין מילה להגיד עליהם כי כמעט שלא היו במציאות. באה שרה ויהיו חיי שרה. התחילה לצאת מן החטא של אדם הראשון מן המיתה שנגזרה על כל בני אדם, ויהיו חיי שרה.

[ט] האשה הביאה מיתה לעולם. כאשר חזר העולם לחיים אין מתאים אלא שהאשה תראה את החיות החוזרת לעולם. הובדלה שרה כאשה ראשונה שהיתה

שרה לכל חי, תחת חוה שהיתה אם כל חי והולידה בני אדם שאינם ראויים לשם חיים והוייה. היתה שרה ראש לזרע חיים. והתייחדה שרה בדבר יותר מאברהם ויותר משאר בני אדם ובנות האדם שבמקום אשר נגזרה גזירת מיתה שם ויהיו חיי שרה. נקרא שם פרשתה 'חיי שרה'.

הבחנת החיים במקום שאין בו פעלתנות מכסה על העדר החיים

י] האשה מבחנת את החיים יותר מן האיש. כי החיים הם תנועה של היות. והאיש היוצא לפעלו כל יום עלול מאד לכסות את היותו בכל מיני כיסויים של פעולות שנראה בהם רחש גדול של חיים בעוד הכל מת. מעלת הנוקבא אינה במהותה אלא ברגישותה לתנועת החיים עצמה. כאשר בהיות שאין לה מעצמה כלום הרי היא המראה הגדול ביותר לדעת אם יש חיים בעולם או אין חיים בעולם. לפיכך כאשר הוחזר החיים לעולם על ידי האבות אין הדבר ניכר אלא בשרה.

יא] בחינת האדם אם ראוי לומר על חייו חיים אינו בשעה שהוא ער, שהרי בשעת ערותו מכסה הוא על עיקר חיותו ברחש של פעולות. אבל כאשר הוא הולך לישון אז נראה אם נשאר חיים על המסך האחרון שבו אם ער בו בעצמו תנועה של חיים וליבי ער כאשר הוא ישן או ששינתו אינו אלא מיתה. זוהי משמעות הדין שאנחנו אומרים שהאדם נידון כל לילה בשעת שינתו. השינה עצמה פועלת את הדין הזה שכן היא מראה אותך מה הנך במצב שאינך עושה.

יב] יונה הנביא ברח תרשישה מפני הנבואה. היה הוא בארץ הנבואה אשר שם הרעשת קולו על הנביאים עד שהוא מגיע לאזניהם דרך רחש בני אדם. אמר אלך תרשישה שם הוא עיר שאינה ישנה לעולם מקום עסקים מלא המולת שוקי העולם ולא אשמע עוד את קול הויה. הגיע אל הים והים סער עליו. למה סערה עליו הים ולא הארץ שהיא המביאתו לידי נבואה. כי ארץ ישראל אע"פ שהוכנה לנבואה מכל מקום ישוב הוא. מכל מקום שווקים יש בה. אין אתה יכול להיות בטוח אם קול נבואה אתה שומע מתוך עוצמת הקול הבוקע את הרחש שלך או מתוך שנפשך הוכשרה לשקט הנחוץ לכך. הים בעצמותו הוא מקום שקט מכל רעש בני אדם. אניות יהלכון שם אבל בשעת המסע אין שם אלא האדם ורוחות

ומים. לפיכך נאמר שאע"פ שאין הנבואה שורה בחוץ לארץ על המים יכולה הנבואה לשרות. כי המים אינם שייכים למדינה מסוימת היא אינה מקום מחולקת לארצות היא מקום חוץ לשוב הכי חוץ לשוב שאפשר לשער, שם אין לך מה שיפריע לך.

יג] הים הזה הלך וסער על יונה כאשר התערטל שם בהכרח מכל הקולות שרדפו אותו בארץ. הראה לו הים את זעמו. ומי הים הלא היא שכל הנחלים הולכים אליה הים העליון ים של שלמה היינו שכינת כבודך. כי זוהי תכונת השכינה עצמה היא ים שאינה עושה דבר אבל מרוב שאינה עושה דבר הרי היא רגישה לכל תנועה דקה ביותר של המופיע אליה וכאשר חשה את חוסר הנחת של נפשו של יונה סערה והראתה לו שאיננו יכול ללכת לישון במנוחה בירכתי הספינה וחילצה אותו בהכרח מן החוסר אונים שלו הראתה לו הגנה הים סוער הוא אינו נח כלל ואינך בורח כלל כפי שחשבת אדרבה הגעת למקום שקט וכאן תראה את עוצם הסער שלא היית יכול להבחין בו כלל בהיותך בארץ.

הטוב העתידי המחזיר את הנשמה

יד] כך כאשר הושלכת למקום המיתה הגעת למקום האמת וראית את הדין. הדין תמיד בכל לילה יוצא לטוב כי האדם נולד בבוקר שוב כנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך. ומהו אמונה רבה זו. פירש הזוהר כי הדין שנידון האדם אינו בפני עצמו אלא בפני הקב"ה. כלומר יש עוד מישהו במקום השקט של השינה והוא הקב"ה היודע את העתידות. ואומר הזוהר אין האדם נידון שם על מעשיו הרעים שיעשה בעתיד כנאמר באשר הוא שם. אבל הוא נידון לטוב על מעשיו הטובים שיעשה בעתיד. ודברים אלה סתראי נינהו אם אין הדין על העתיד לשם מה יסתכלו על טוב העתיד. אבל פירוש הדבר שאין הדין הזה שאלה של שכר ועונש לעולם. כי גם אינו דין על העבר כשם שאינו על הרע העתידי. אבל הדין הזה הוא הוראת החיים, איזה מין חיים יש לו ואיזה מין מחר יהיה לו. וכאשר האדם הולך לישון הרי הוא כמו יונה משליך את עצמו אל הים ואומר בידך אפקיד רוחי. ואז המציאות שלו מורגשת מה יעשה שם. החזרת הנשמה אליו אינו פרס על מעשיו הטובים אבל הוא ייעוד. כמו יונה שהקב"ה מוציאו ממעי הדגה ואומר עוד יש לך

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | חיי שרה תשפ"א | 17

את אותו השליחות לך אל נינוה. כך הקב"ה היודע ייעוד האדם לשם מה נועד אומר לו בלילה עד שלא נשלמו שנותיו לך אל הארץ כי יש לך עוד מה לפעול שם. והוא כוונת הזוהר שדנים אותו על מעשיו הטובים העתידיים לא שיש שכר למפרע אלא הכוונה שולחים אותו שוב כי נשאר לו פוטנציאל של מה לעשות. והעמיד הזה אין יודע אלא הקב"ה בעצמו היודע את העתיד לפיכך לפניו הדין.